

POPELEČNÍ STŘEDA

Téma se orientuje na prožívání začátku postní doby a pracuje se symbolikou liturgického slavení Popeleční středy. Jednotlivá setkání sjednocuje to, že ve středu pozornosti je popel jako znamení pomíjivosti a bezcennosti. Popel ukazuje na situace, kdy člověk poznává hranice své existence, nebo se nachází tváří v tvář smrti. Popeltem inspirované úvahy o pomíjivosti života nemají vést k popření hodnoty pozemského života v kontrastu k životu věčnému, ani nechťjí hodnotu pozemského života degradovat na nástroj k dosažení věčného života. Úvahy o pomíjivosti a smrti včetně výzvy k pokání právě naopak nabízejí orientaci na hodnoty, které tím, že jsou „nadčasové“, přinášejí kvalitu do konkrétního času naší přítomnosti.

I když se popel podobá prachu, je očištěný předchozím žárem ohně. Z popela se rodí nové, z popela povstal bájný pták Fénix a ve své symbolické ambivalenci se stává znamení popela v rámci setkání také znamením očištění a vzkříšení. Odkazuje na Kristovo zmrtvýchvstání, ale také na možnost věnovat čas postní doby předsevzetí – „osobnímu vzkříšení“ vztahu, životního návyku – čehokoli, co dříve přinášelo do života radost a naplnění a teď se to zdá být už dávno mrtvé.

PRACH JSME A V PRACH SE
OBRÁTÍME
mládež a dospělí

RYCHLE, RYCHLE MÍJEJÍ
HEZKÉ CHVÍLE
děti mladšího školního věku

SLAVÍME POPELEČNÍ STŘEDU
*bohoslužba slova pro předškolní
děti a pro rodiny s předškolními
a mladšími školními dětmi*

Prach jsme a v prach se obrátíme

Liturgie Popeleční střeďy je výzvou k pokání „Nezatvrzujte dnes svá srdce, ale slyšte hlas Hospodinův“ (Ž 95, 8ab) a výzvou k připodobnění se Kristu „Dej, ať konáme opravdové pokání po celý půst, abychom s čistým srdcem mohli slavit Velikonoce ve spojení s Kristem.“ Setkání dává účastníkům prostor otevřít úvahy o pomíjivosti života a smrti, a tím se zamyslet každý podle svých potřeb a aktuálních dispozic nad svými současnými životními hodnotami a jejich nasměrováním.

Cílová skupina

- mládež a dospělí

Setkáváme se

Sedíme v kruhu.

Vedoucí účastníky přivítá a ukáže jim nádobu s popelem přikrytou šedým šátkem.

Po kruhu putuje nádoba s popelem. Jeden druhému ji podáváme, potěžíme a pošleme dál. Přitom se podle potřeby skupiny můžeme představit, nebo jeden druhého přivítat.

Přitom můžeme zpívat:

hudba: Tomáš Krejčí podle anglické lidové
český text: Eva Muroňová

Od te - be do - stá - vám a já ti zas dá - vám.
Jsme jeden pro dru - hě - ho, ať nikdo není sám. ať nikdo není sám.

Nebo:

hudba: Tomáš Krejčí
text: Eva Muroňová

Když ně - co mám, tak roz - dá - vám. tak do - stá - vám.

Setkání se skutečností

Poslední účastník položí nádobu se šátkem doprostřed.

Společně uvažujeme, co v nádobě může být:

Např. Nic. Něco dobrého. Těsto. Písek. Popel. Apod.

Pokud skupina tuší, co v nádobě je, můžeme společně uvažovat, co bychom tam chtěli mít.

Pomůcky

- nádoba s popelem přikrytá šedým šátkem
- šátky různých barev – pro každého
- svíce a zápalky

Nádobu si nemusíme podávat vsedě, nebo ze stoji shora tomu, kdo sedí, ale tak, že ten, kdo má nádobu, vstane, klekne před svým sousedem a položí mu nádobu do rukou na kolena. Nejde ani tak o poznávání předmětu, jako o pozdrav, o setkání s druhým člověkem. Něco ti přináším, něco ti podávám ne s postojem nadřazenosti, ale s postojem úcty.

Pomalu společně s několika dalšími účastníky odkryjeme šátek a vytvoříme z něj kolem nádoby kruh.

Kdo chce, může jít doprostřed a do popela si sáhnout. Přitom může vyslovit, jaký popel je.

Např. Lehký. Čistý. Zůstává na ruce. Apod.

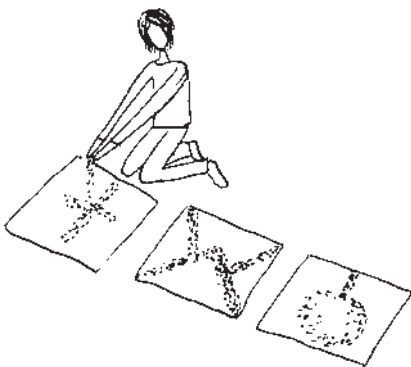
Podobným způsobem můžeme také přemýšlet, co všechno to mohlo být, než se z toho stal popel.

Např. Dřevo. Odpadky. Nepotřebné věci. Něco mrtvého. Apod.

Výpovědi vedoucí zakončí slovy:

Když dohoří oheň – ať už v něm hořelo cokoli – většinou po tom zůstává popel očištěný žářem ohně. Podobá se prachu, je chladný, suchý, sypký, mrtvý, bezcenný.

Povídáme si o tom, co komu popel připomněl, co se komu vybavilo, když uviděl nádobu s popelem. Může to být cokoli – konkrétní situace, vzpomínka na Popeleční středu v dětství, na zatápění v kamnech, na setkání, na popel ze spáleného dopisu, na požár a popáleniny, na konkrétního člověka apod.

Společně tvoříme

Kdo chce, může si vybrat šátek libovolné barvy a vysypat na něj popelem znamení toho, co v jeho životě pominulo, s čím se musel nebo chtěl rozloučit, nebo s čím se právě loučí a co jej zasáhlo tak, že uvažoval o pomíjivosti věcí a o podstatných hodnotách života.

Přitom můžeme zpívat:

hudba: Franz Kett
český text: Eva Muroňová

1. Rych - le, rych - le mi - ze - jí pě - kné vě - ci,
v po - pel a prach rych - le se pro - mě - ní.

2. Rychle, rychle mýjejí pěkné chvíle,
v popel a prach rychle se promění.

So schnell, so schnell vergehen schöne Dinge
hudba a text: Franz Kett
© RPA-Verlag GmbH, www.rpa-verlag.de

Přemýšlíme a modlíme se

Při pohledu na popel se nám může vybavit mnoho konkrétních situací a mnohdy to bývají situace, kdy člověk poznává hranice své existence, uvědomuje si svou pomíjivost a nachází se tváří v tvář smrti. Ve starozákonních textech čteme, že si Židé sypali hlavu popelem na znamení pokání. Job se ve svém utrpení posadil do popela a ninivský král si také sedl na znamení pokání do popela, aby odvrátil zkázu města.

Popel je znamením smrti, pomíjivosti, smutku, pokání, ale také očišťování, okamžiku, který nás v běhu každodenního života nutí uvědomit si hodnotu věcí.

Popeleční středou začala postní doba, doba obrácení a postu, kdy podle církevní tradice pálíme větvičky jívy z loňské Květné neděle a jejich popelem nás kněz označí. Je to znamení vlastní pomíjivosti a pomíjivosti věcí kolem sebe.

Zapálíme svíci a někdo z účastníků ji může podržet.

Připomeneme si slova, která kněz říká na Popeleční středu při svěcení popela:

Bože,

ty nechceš smrt hříšníka,

ty chceš, aby se obrátil a byl živ.

Popel, který si dáváme sypat na hlavu, je znamením,

že jsme hříšní a chceme konat pokání.

Ačkoli jsme prach a v prach se obrátíme,

věříme, že nám odpustíš

a že nás vzkřísíš k novému životu.

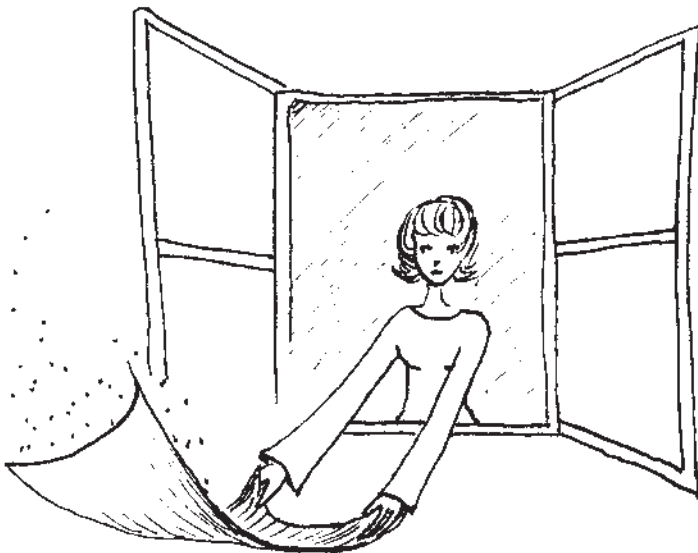
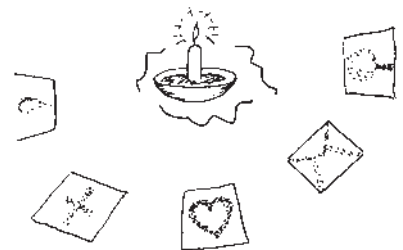
Amen.

Svíci si podáváme po kruhu, nebo kdo komu chce, podobně jako na začátku nádoby s popelem a přitom můžeme vyslovit přání:

Např. Přeji ti, ať je Bůh s tebou. Ať ti Bůh pomáhá, ať je Bůh s tebou také ve chvílích, kdy kolem tebe všechno pomíjí. Apod.

Svíci postavíme do nádoby s popelem.

Na závěr setkání každý může obraz, který vytvořil, rozfoukat z okna a šátek vytřepat.

Rychle, rychle míjejí hezké chvíle

Setkání je katechezí vhodnou na začátek postní doby a může navazovat na setkání POSTNÍ DOBA – JSME NA CESTĚ. Některé vhodné činnosti lze také zařadit během mše svaté pro děti v týdnu s Popeleční středou. Děti se setkávají se dvěma symboly – se znamením cesty, obrazem života, který vede k Bohu, a se znamením popela. S popelem se děti mají setkat jednak jako s reálnou věcí, se kterou už mnohdy nemají základní životní zkušenost, a také jako se znamením. Pokud pak budou přítomny obřadům Popeleční středy, mají možnost obojí si spojit s liturgií a prohloubit si tak prožívání Popeleční středy v tradici církve.

Cílová skupina

- děti mladšího školního věku

Setkáváme se

Děti sedí v kruhu.

Přivítáme se a pozdravíme.

Po kruhu putuje nádoba s popelem zabalená do bílého kruhového šátku. Jeden druhému ji podáváme, potězkáme a pošleme dál. Děti mohou odhadovat, co by v nádobě mohlo být. Pokud je nádoba pro děti příliš těžká, drží ji v ruce vedoucí a pomalu jde od jednoho dítěte ke druhému.

Setkání se skutečností

Nádobu položíme doprostřed a vedoucí ji ve spolupráci s dětmi odkryje.

Kdo z dětí chce, může jít doprostřed, na popel si sáhnout a vyslovit, jaký popel je, nebo co je přítom napadá.

Pokud to velikost skupiny dovolí, vedoucí pozve děti tak blízko nádoby s popelem, aby na něj všechny viděly.

Vždy jedno dítě může z popela vytáhnout jednu věc, ukázat ji ostatním a položit ji vedle nádoby. Přemýšlíme, co to mohlo být, než to prošlo ohněm a než se to stalo popelem.

Např. Ohořelý kousek papíru, dřívko, část šnečí ulity, větvička, starý prstýnek, kousek kosti, kolečko z hodin, knoflík, drátek, větvička kočky apod.

Vedoucí upozorní na větvičku a připomene její souvislost s postní dobou a Popeleční středou.

Čeká nás Popeleční středa, začátek postní doby. Podle církevní tradice pálíme větvičky jívy z loňské Květné neděle a jejich popel budeme potřebovat v kostele při bohoslužbě. Popel znamená, že všechno, co nám může připadat stálé, jisté a „věčné“, má svůj konec, že všechno, co jednou začne, také skončí, a také náš život jednou skončí.

Pomůcky

- nádoba s popelem a s částmi ohořelých věcí – kousek papíru, dřívko, část šnečí ulity, větvička, starý prstýnek, kousek kosti, kolečko z hodin, knoflík, drátek, větvička kočky apod.

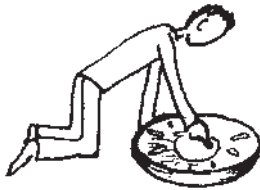

- bílý kruhový šátek
- fialový papír ve tvaru čtverce, příp. lepidlo – pro každého
- pruhy žlutého papíru, příp. žluté stužky nebo provázky
- svíce a zápalky

Je v pořádku, když budou zvláště mladší děti přemýšlet nad konkrétními předměty, které by mohly shořet v ohni. Některé děti si už možná budou umět spojit popel s konečností a pomíjivostí a možná, že některé budou mít potřebu vyslovit otázky ohledně smrti domácího zvířátka nebo někoho blízkého. Téma smrti otevíráme až v případě, kdy si děti samy položí otázku nebo vysloví názor.

Nejde o to dávat dětem jasné a jednoznačné odpovědi, ale podporovat jejich otázky a povzbuzovat je k formulování názoru.

Podle potřeb a otázek dětí můžeme hledat odpovědi na následující otázky:

- Co by vám bylo líto, kdyby to skončilo a kdyby se to proměnilo v prach a popel?
- Setkaly jste se s něčím, co bylo a najednou to skončilo, a vám to bylo líto?
- Děti mohou přemýšlet, jak by se obraz, kolem kterého sedí, mohl jmenovat.

Hovoříme tak dlouho, dokud mají děti potřebu. Slovo si mohou děti předávat tak, že to dítě, které mluví, může přisednout k nádobě s popelem a nakreslit do ní podle své potřeby otazník, vykřičník, nebo cokoli jiného.

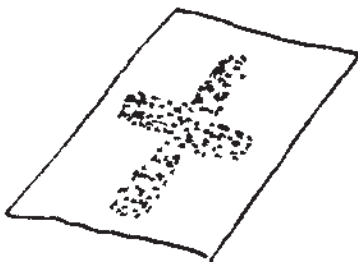
Pokud děti nechtějí diskutovat, může vedoucí do popela kreslit nebo písmenko po písmenku psát slova, která souvisejí s postní dobou. Děti mohou hádat. Kreslíme kříž, cestu, slunce, větvíčku „kočiček“, vajíčko nebo zvon, nebo pišeme slova „křížová cesta“, „Popeleční středa“, „40“ apod.

Kdo si položí podobné otázky jako před chvílí my, dívá se pak na svůj život a na svět kolem sebe trochu jinak. Říká si, co má hodnotu? Co je pro mě důležité a co není? Co mám udělat, aby to jen tak rychle nepominulo a aby to mělo smysl?

Postní doba je doba, kdy můžeme takhle přemýšlet. Proto nás kněz při bohoslužbě označí popelem. Popel je znamením smrti, pomíjivosti, smutku, pokání, ale i očistování, přemýšlení o tom, co je důležité a co není, co je pro mě cenné a co není, co umím zlepšit a co mám dělat, aby se nám na světě lépe žilo a abychom svoje životy, které jsou velikým Božím darem, žili tak, jak máme.

Společně tvoříme

Podobný kříž, jakým jsme označováni při bohoslužbě, si můžeme také vytvořit.

Každé dítě dostane fialový papír ve tvaru čtverce, příp. lepidlo. Položíme si papír před sebe na zem a na něj, příp. na lepidlo si vysypeme popelem z nádoby, která je uprostřed, kříž.

Přemýšlíme a modlíme se

Vedoucí nabere na prst trochu popela z nádoby uprostřed a jedno z dětí označí na dlani znamením kříže. Přitom může vyslovit potichu nebo nahlas přání:

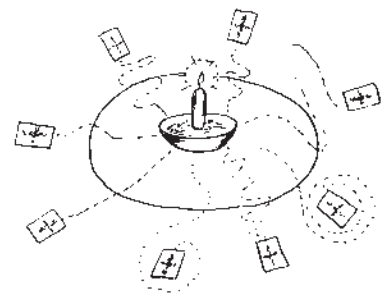
Např. Přeji ti, ať je Bůh s tebou. Přeji ti, ať se nenudíš. Přeji ti, ať tě baví... Apod.

Tak vedoucí obejde všechny děti, příp. dítě, které bylo osloveno, pokračuje, nabere popel a jde k dalšímu. Můžeme takto označit a popřát komukoli kolikrát chceme, ale jeden po druhém.

Vedoucí zapálí svíci a vloží ji do nádoby s popelem. Vedoucí se zeptá dětí, zda umí vyslovit, co se změnilo. Co tato proměna vyjadřuje? Jaký by obraz mohl mít název?

Např. Černá se rozzářila. Svíce v popelu. Rozzářilo se světlo. Velikonoce.

Vedoucí vyzve každé dítě, aby si svůj papír s křížem položilo před sebe a „očima si prošlo“ cestu od „svého kříže“ ke svíci uprostřed. Děti pak mohou tuto cestu ostatním ukázat dlaní nebo jí jedno po druhém opravdu projít.

Dítě pak svou cestu vyznačí pruhy žlutého papíru, žlutou stuhou nebo provázkem. Papír s obrazem kříže si může posunout, ale tak, aby zůstal na začátku cesty, která se libovolně klikatí, ale končí jako paprsek u nádoby s popelem a svíci.

Postavíme se k začátku své cesty a setkání zakončíme modlitbou:

Před námi je cesta. Je to cesta časem. Půjdeme po ní čtyřicet dní. Cesta začíná Popeleční středou a skončí Velikonocemi, začíná pomíjivostí a smrtí a končí nadějí na nový život, začíná pokáním a končí naším vykopením, začíná smrtí a končí věčností.

Pane,
bud' s námi na této cestě.
Amen.

kánon

① Ty jsi Ces - ta ra - dost - ná.

② Prav - da, Ži - vot, Zá - chra - na.

③ Ne - boj, dob - rý ko - nec má.

hudba: Robert Haas
český text: Eva Muroňová

Jesus Weg für dich und mich
hudba a text: Robert Haas
© RPA-Verlag GmbH, www.rpa-verlag.de

